

# 4

---

גבייה – פעילות ומגמות



## גבייה – כללי

המוסד לביטוח לאומי מופקד על גביית דמי הביטוח הלאומי, המיועדים למימון הגמלאות המשולמות על פי חוק הביטוח הלאומי, ועל גביית דמי ביטוח הבריאות, המיועדים למימון מערכת הבריאות על פי חוק ביטוח הבריאות. תשלומים אלה נגבים בשיעורים שונים החלים על ההכנסה החייבת בדמי ביטוח, והם נגבים מכלל תושבי המדינה – העובדים (שכירים ועצמאים) ומי שאינם עובדים. שיפוי האוצר – התשלום המפצה את הביטוח הלאומי על אובדן תקבולים בשל הפחתת דמי הביטוח למעסיקים ולעצמאים – נחשב לחלק מתקבולי המוסד<sup>1</sup>.

היקף הגבייה מהציבור מושפע מן ההתפתחויות הכלכליות במשק, מהשכר הממוצע, ממדד המחירים לצרכן, ממספר המועסקים ומשינויי חקיקה. שנת 2024 היתה שנת מלחמה, ולמרות זאת סך הגבייה גדל לעומת השנה שעברה, הן נומינלית והן ריאלית.

## שינויי חקיקה בשנים 2017–2024

- הוקפא השכר הממוצע לשנת 2025 לעניין גביית דמי ביטוח – משמעות התיקון היא הקפאת המדרגה המופחתת לעניין גביית דמי ביטוח (עד 60% מהשכר הממוצע) וכפועל יוצא גידול בגביית דמי ביטוח (לאומי ובריאות) והפחתת תקצוב האוצר בשנת 2025 (תיקון 244 לחוק הביטוח הלאומי).
- הועלה שיעור דמי ביטוח בריאות ממלכתי משנת 2025 – במדרגה המלאה השיעור יוגדל ל-5.165% (במקום 5%) ובמדרגה המופחתת ל-3.235% (במקום 3.1%) (תיקון מס' 69 והוראת שעה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי).
- הוקפא ערך יום הבראה והופחת תשלום יום הבראה אחד לכלל המשק (חוץ מלמשתכרים שכר נמוך) בכל אחת מהשנים 2024-2025 (חוק התוכנית המאזנת, 2024).
- ניתנה הנחה עבור דמי ביטוח לאומי לסטודנטים השוהים בחו"ל עבור השנים 2022-2023 (תקנות הביטוח הלאומי, הוראות מיוחדות בדבר תשלום דמי ביטוח, תיקון 231 התשפ"ד-2024).

1 שיעור דמי הביטוח המוטל על הממשלה במקום על המעסיקים מופיע בלוח י' בחוק שיעורי דמי הביטוח ומעוגן בסעיף 32 בחוק, העוסק בכלל השתתפות הממשלה במימון ענפי הביטוח. שיפוי האוצר – משנת 1986.

- לאחר שנתיים שבהן הוקפא השכר הממוצע (חוק התוכנית לסיוע כלכלי 2021-2022), נקבע בחוק הביטוח הלאומי כי השכר הממוצע יעלה ב-2023 ב-12.5%.
- שיעורי הקצבת משרד האוצר עודכנו באחוזים מתקבולי הגבייה בביטוח הלאומי בכל שנת כספים עד שנת 2028 ואילך<sup>2</sup> (סעיף 32א' לחוק הביטוח הלאומי).
- בשל מלחמת חרבות ברזל נקבע שמעסיקים יהיו פטורים מתשלום דמי ביטוח בגין עובדים שהוצאו לחל"ת בחודשים אוקטובר-דצמבר 2023 (חוק התוכנית לסיוע כלכלי, הוראת שעה - חרבות ברזל, התשפ"ד – 2023).
- בעקבות הגידול בהיקף המשימות המוטלות על קופות החולים מפרוץ המלחמה, הוחלט על הקפאת מעברים של מבוטחים בין קופות החולים. ברבעון האחרון של 2023 לא היתה אפשרות להגיש בקשות למעבר קופה (תקנות ביטוח בריאות ממלכתי, הגבלת מעברים בין קופות חולים, הוראת שעה – חרבות ברזל, התשפ"ד – 2023).
- דמי הביטוח הלאומי החלים על המעסיק ומופנים לענף נפגעי עבודה הועלו ב-2019 בשיעור של 0.1% (חוק התוכנית לסיוע כלכלי 2019).
- דמי הביטוח לעצמאים שונו מינואר 2017: השיעור הרגיל הוגדל מ-11.23% ל-12.83% והשיעור המופחת הוקטן מ-6.72% ל-2.87%. השינוי נקבע בהוראות העוסקות בפנסיית החובה לעצמאים כדי להקל על מי שהכנסותיהם נמוכות (חוק התוכנית לסיוע כלכלי 2017 - 2018).

## היקף הגבייה

תקבולי המוסד מגביית דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות הסתכמו בשנת 2024 ב-103.6 מיליארד ש"ח: 99.1 מיליארד ש"ח נגבו ישירות מהציבור ו-4.5 מיליארד הועברו מאוצר המדינה<sup>3</sup> (לוח 1).

סכום הגבייה לדמי הביטוח הלאומי גדל נומינלית ב-5.2% ב-2024 וריאלית ב-2.1% (לעומת 5.5%-ו-1.2% בשנת 2023 בהתאמה). סכום דמי ביטוח הבריאות גדל נומינלית ב-6.3% וריאלית ב-3.1% (לעומת 6.1%-ו-1.8% בשנת 2023 בהתאמה). שיפוי האוצר (שניתן בגין הפחתת דמי הביטוח הלאומי למעסיקים ולעצמאים) עלה גם הוא – נומינלית ב-5.1% וריאלית ב-2%.

חלקם של דמי ביטוח הבריאות בסך הגבייה מן הציבור (ללא השיפוי) הגיע ל-33.9%, בדומה לשנה הקודמת (33.7%). שיעור התקבולים שנגבו מן הציבור ביחס לתמ"ג היה 5% (ראו פרק 1), ושיעורם בכלל המיסים הישירים שנגבו מהציבור היה 41.8%.

2 הקצבת האוצר: לשנת 2023 58.88%; לשנת 2024 59.81%; לשנת 2025 47.07%; לשנת 2026 47.6%; לשנת 2027 59.87%; משנת 2028 61.38%.

3 על פי סעיף 32 ג'1 בחוק, המשפה את המוסד על הפחתת דמי הביטוח הלאומי למעסיקים ולעצמאים.

לוח 1: הגבייה מהציבור (מיליוני ש"ח, מחירים שוטפים), 2024-2022

| שיעור השינוי (%) |         |           |         | מספרים מוחלטים |        |        |                       |
|------------------|---------|-----------|---------|----------------|--------|--------|-----------------------|
| 2024-2023        |         | 2023-2022 |         |                |        |        |                       |
| ריאלי            | נומינלי | ריאלי     | נומינלי | 2024           | 2023   | 2022   |                       |
| 2.4              | 5.5     | 1.4       | 5.7     | 103,636        | 98,151 | 92,905 | סך כל הגבייה*         |
| 2.4              | 5.6     | 1.4       | 5.7     | 99,097         | 93,871 | 88,806 | סך כל הגבייה מהציבור* |
| 2.1              | 5.2     | 1.2       | 5.5     | 65,493         | 62,258 | 59,020 | ביטוח לאומי           |
| 3.1              | 6.3     | 1.8       | 6.1     | 33,604         | 31,613 | 29,786 | ביטוח בריאות*         |
| 2.0              | 5.1     | 1.1       | 5.3     | 4,539          | 4,318  | 4,099  | שיפוי האוצר           |

\* כולל גביית דמי ביטוח בריאות מגמלאות.

שיעור דמי הביטוח

ב-1995 נקבעו לכל סוגי המבוטחים שני שיעורים לדמי הביטוח הלאומי – מופחת ורגיל – וב-2005 הוחל שיעור מופחת גם על המעסיקים (השיעור המופחת הוטל על חלק ההכנסה החייבת בדמי ביטוח שאינו עולה על 50% מהשכר הממוצע לפי חוק). ב-2006 הוטל השיעור המופחת על חלק ההכנסה החייבת בדמי ביטוח שאינו עולה על 60% מהשכר הממוצע לפי חוק, והשיעור הרגיל הוטל על יתרת ההכנסה עד תקרת השכר (5 פעמים הסכום הבסיסי)<sup>4</sup>. ב-2017 שונו שיעורי דמי הביטוח לעצמאים: השיעור הרגיל הוגדל והשיעור המופחת הוקטן (לוח 2 וראו גם לעיל שינויי חקיקה).

לוח 2: שיעורי דמי הביטוח הלאומי ודמי ביטוח הבריאות לפי סוג המבוטח (אחוזים), 2016, 2017-2018, 2019 ואילך

| דמי ביטוח הבריאות |              | דמי הביטוח הלאומי |           |      |              |           |       |                   |
|-------------------|--------------|-------------------|-----------|------|--------------|-----------|-------|-------------------|
|                   |              | השיעור המופחת     |           |      | השיעור הרגיל |           |       |                   |
| השיעור המופחת     | השיעור הרגיל | 2019 ואילך        | 2018-2017 | 2016 | 2019 ואילך   | 2018-2017 | 2016  | סוג המבוטח        |
|                   |              |                   |           |      |              |           |       |                   |
| 3.1               | 5.0          | 4.62              | 4.52      | 4.52 | 15.27        | 15.17     | 15.17 | שכיר – סך הכל     |
| 3.1               | 5.0          | 0.40              | 0.40      | 0.40 | 7.00         | 7.00      | 7.00  | מזה: עובד         |
| -                 | -            | 3.55              | 3.45      | 3.45 | 7.60         | 7.50      | 7.50  | מעסיק             |
| -                 | -            | 0.67              | 0.67      | 0.67 | 0.67         | 0.67      | 0.67  | ממשלה             |
| 3.1               | 5.0          | 3.46              | 3.46      | 7.31 | 13.42        | 13.42     | 11.82 | עצמאי – סך הכל    |
| 3.1               | 5.0          | 2.87              | 2.87      | 6.72 | 12.83        | 12.83     | 11.23 | מזה: עובד         |
| -                 | -            | 0.59              | 0.59      | 0.59 | 0.59         | 0.59      | 0.59  | ממשלה             |
| 5.0               | 5.0          | 4.61              | 4.61      | 4.61 | 7.00         | 7.00      | 7.00  | לא עובד ולא עצמאי |

4 השכר הממוצע כהגדרתו בחוק הביטוח הלאומי היה 12,536 ש"ח לחודש ב-2024. הסכום הבסיסי לצורכי גבייה המתעדכן על-פי עליית מדד המחירים לצרכן עודכן ב-2024 ב-3.3% והיה ב-2024 9,806 ש"ח לחודש.

## גביית דמי ביטוח לאומי

### שכירים

על-פי אומדן, היו ב-2024 כ-4.02 מיליון משרות שכיר ששולמו בגין דמי ביטוח לאומי – עלייה של 1.5% לעומת 2023 (לוח 3). בחישוב זה לא מובאים בחשבון העובדים מהרשות הפלסטינית, העובדים הזרים ומבוטחים ישראלים בעלי מאפיינים מיוחדים, כגון חברי קיבוץ, מקבלי פנסיה מוקדמת, עוזרות בית, חניכי הכשרה מקצועית ועובדי משרד הביטחון (ראו להלן **אוכלוסיות המוגדרות כשכירים**).

מספר המעסיקים המשלמים דמי ביטוח בעבור עובדיהם היה ב-2024 גבוה ב-0.7% מב-2023 (לוח 3). מספר המעסיקים עד 5 עובדים ירד לעומת 2023 ב-1.5%. מספר המועסקים (שכירים ולא שכירים) היה גבוה ממספרם ב-2023 ב-2.9%. רוב המעסיקים (73.3%) מעסיקים עד 5 עובדים. שיעור המעסיקים 6–20 עובדים היה ב-2024 18.8%, ושיעור המעסיקים 21–99 עובדים היה 6.3%.

### לא-שכירים

- **לא-שכירים המשלמים דמי ביטוח על בסיס הכנסתם:** מהווים 58.8% מכלל המבוטחים הלא-שכירים בדומה ל-2023 – 58.2%. בקבוצה זו בעיקר עצמאים (85.3%), שמספרם עלה ב-2024 ב-7.2% והיתר בעלי הכנסות פסיביות (דיווידנדים והכנסות מהון) הגבוהות מ-25% מהשכר הממוצע, גם אם אינם עצמאים (אלה חייבים בדמי ביטוח מ-2008).
- **לא-שכירים המשלמים דמי ביטוח ברמת המינימום:** מהווים 41.2% מכלל המבוטחים הלא-שכירים. בקבוצה זו בעיקר מי שאינם עובדים ואין להם כל הכנסה החייבת בדמי ביטוח (61.3%) וכן סטודנטים ותלמידי ישיבה (30.8%). מספרם של אלה שאינם עובדים עלה בשנת 2024 ב-3.1%. לאחר מגמת ירידה בין השנים 2021–2023, מספר התלמידים והסטודנטים גדל בשנת 2024 ב-24.3%. בנוסף, מספר תלמידי הישיבה עלה ב-1.8% בשנת 2024.
- יש לציין כי מאמצע 2015 ועד סוף 2019 הוחל מבצע **הרחבת רשת** ובמסגרתו חויבו שכירים לשלם בגין תקופות חסרות. המבצע הביא לגידול ניכר במספר המבוטחים שאינם עובדים ואינם עצמאים<sup>5</sup>.

5 חוק ההתיישנות של חוב דמי ביטוח לאחר שבע שנים חל על החייבים מתחילת 2015, ולכן החליט המוסד להרחיב את רשת החייבים (**הרחבת הרשת**) ולהחילה על שתי קבוצות חייבים: (1) המשלמים סכום מינימום – מי שמשנת 1999 היו בעצירת חישוב, ולא נשלחו אליהם הודעות חיוב (אצל רבים מהם לא נוצר חוב, משום ששהו בחו"ל עם דרכון זר והיו חסרות להם תקופות חיוב מאומתות). (2) שכירים החייבים דמי ביטוח לתקופות חסרות, כדי לשמור על רציפות הביטוח שלהם.

לוח 3: המעסיקים והמבוטחים החייבים בדמי ביטוח לאומי  
לפי סוג המבוטח, 2024-2022

| שיעור השינוי (%) |           | מספרים מוחלטים |           |           | סוג המבוטח                       |
|------------------|-----------|----------------|-----------|-----------|----------------------------------|
| 2024-2023        | 2023-2022 | 2024           | 2023      | 2022      |                                  |
| 0.7              | 0.3       | 306,047        | 303,994   | 303,199   | מעסיקים* – סך הכל                |
| -1.5             | 2.5       | 224,415        | 227,774   | 222,188   | 5–1 עובדים                       |
| 7.1              | -5.6      | 57,581         | 53,770    | 56,977    | 20–6 עובדים                      |
| 7.6              | -7.1      | 19,407         | 18,039    | 19,413    | 99–21 עובדים                     |
| 5.9              | -5.1      | 3,770          | 3,559     | 3,752     | 499–100 עובדים                   |
| 2.6              | -2.0      | 874            | 852       | 869       | +500 עובדים                      |
| 1.5              | -0.4      | 4,023,657      | 3,962,721 | 3,977,106 | מבוטחים שכירים** – סך הכל        |
| 7.1              | 6.0       | 1,374,603      | 1,283,284 | 1,210,944 | מבוטחים לא-שכירים – סך הכל       |
| 8.2              | 5.6       | 807,809        | 746,331   | 706,887   | חייבים מהכנסתם – סך הכל          |
| 7.2              | 5.6       | 689,265        | 642,855   | 608,648   | מעבודה (עצמאים)                  |
| 14.6             | 5.3       | 118,544        | 103,476   | 98,239    | לא מעבודה                        |
| 5.6              | 6.5       | 566,794        | 536,953   | 504,057   | משלמים ברמת המינימום – סך הכל*** |
| 3.1              | 10.3      | 347,230        | 336,675   | 305,166   | לא עובד ולא עצמאי (מינימום 15%)  |
| 24.3             | -16.5     | 60,110         | 48,378    | 57,910    | תלמיד וסטודנט (מינימום 5%)       |
| 1.8              | 3.7       | 114,490        | 112,444   | 108,478   | תלמיד ישיבה (מינימום 5%)         |

\* הנתונים מתייחסים לסוף כל שנה.

\*\* מספר השכירים שהמעסיקים מדווחים עליהם (בטופס 102) = משרות שכיר (מבוטח יכול להופיע אצל

יותר ממעסיק אחד) ממוצע לחודש.

\*\*\* בסיס ההכנסה הוא אחוז מהשכר הממוצע; הנתון כולל קבוצת "אחר".

התקבולים

בשנת 2024 סך התקבולים מדמי ביטוח לאומי גדלו ריאלית ב-2.1% לעומת 2023 והסתכמו בכ- 70 מיליארד ש"ח: 65.5 מיליארד נגבו מהציבור ו-4.5 מיליארד הועברו בידי האוצר כשיפוי. חלקה של הגבייה הישירה מהציבור ב-2024 היה דומה לחלקה בשנים האחרונות – 93.5% מכלל תקבולי דמי הביטוח (לוח 4).

לוח 4: דמי הביטוח הלאומי – הגבייה והשיפוי מהאוצר לפי סוג המבוטח (מיליוני ש"ח, מחירים שוטפים), 2024–2022

| השינוי הריאלי (%) |      |      | מספרים מוחלטים |        |        | סוג המבוטח                |
|-------------------|------|------|----------------|--------|--------|---------------------------|
| 2024              | 2023 | 2022 | 2024           | 2023   | 2022   |                           |
| 2.1               | 1.2  | 8.1  | 70,032         | 66,576 | 63,119 | דמי הביטוח – סך הכל       |
| 1.7               | 0.6  | 8.2  | 63,050         | 60,155 | 57,365 | שכירים ומעסיקים           |
| 5.5               | 7.1  | 7.0  | 6,982          | 6,422  | 5,754  | לא-שכירים                 |
| 2.1               | 1.2  | 8.1  | 65,493         | 62,258 | 59,020 | הגבייה מן הציבור – סך הכל |
| 1.7               | 0.6  | 8.2  | 58,870         | 56,167 | 53,562 | שכירים ומעסיקים           |
| 5.5               | 7.1  | 7.0  | 6,623          | 6,091  | 5,458  | לא-שכירים                 |
| 2.0               | 1.1  | 8.1  | 4,539          | 4,318  | 4,099  | שיפוי האוצר – סך הכל      |
| 1.7               | 0.6  | 8.2  | 4,180          | 3,988  | 3,803  | עבור מעסיקים              |
| 5.5               | 7.1  | 7.3  | 359            | 330    | 296    | עבור לא-שכירים            |

- **התקבולים בעבור שכירים** (מהעובד, מהמעסיק ומהאוצר) מהווים בשנים האחרונות כ-90% מכלל התקבולים, וחלקם גדל ריאלי: מ-2022 ל-2023 ב-0.6% ומ-2023 ל-2024 ב-1.7%.
- **התקבולים מלא-שכירים** גדלו ריאלי בשנים האחרונות מ-2022 ל-2023 ב-7.1% וב-5.5% מ-2023 ל-2024. עיקר הגבייה (כ-88.3%) היתה מעצמאים, והיא התבססה בעיקרה על השומות מ-2023, המתעדכנות על-פי עליית המחירים בלבד. חלקה של הגבייה מן המשלמים על בסיס הכנסת המינימום היה 7.8% מסך הגבייה מלא-שכירים.

## גבייה למערכת הבריאות

### חוק ביטוח בריאות ממלכתי

בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי, המעגן את זכותו של כל תושב ישראל לביטוח בריאות וקובע סל שירותי בריאות מוגדר ואחיד לכל. האחריות למימון הסל מוטלת על המדינה והחוק מפרט את המקורות למימונו, את השיטה שלפיה תעודכן עלותו ואת הנוסחה להקצאת המשאבים בין הקופות. תושב ישראל רשאי לבחור באחת מקופות החולים המוכרות בידי משרד הבריאות, וקופת החולים חייבת לקבל כל תושב בלא הגבלה, התניה או תשלום כלשהם.

דמי ביטוח הבריאות, שהם אחד המקורות העיקריים למימון סל שירותי הבריאות, נגבים בידי המוסד לביטוח לאומי ומחולקים בין קופות החולים. לשם כך המוסד מנהל קובץ של כל המבוטחים בביטוח בריאות, המתעדכן באופן שוטף ומספק מידע על החברות בקופות החולים השונות.

חוץ מכמה קבוצות הפטורות מתשלום, למשל עקרות בית שכן זוגן משלם בעבורן את דמי הביטוח, כל תושב חייב על פי החוק בתשלום דמי ביטוח בריאות, גם אם אינו עובד. דמי ביטוח



הבריאות משכירים ומלא-שכירים נגבים כפי שנגבים דמי הביטוח הלאומי, ואילו דמי הביטוח ממקבלי גמלאות מהמוסד לביטוח לאומי (שאינן להם הכנסה נוספת) נגבים במקור מהקצבה.

### שיעור דמי ביטוח הבריאות

לדמי ביטוח הבריאות שני שיעורים: שיעור מופחת, 3.1%, המוטל על חלק ההכנסה שאינו עולה על 60% מהשכר הממוצע, ושיעור רגיל, 5%, המוטל על יתרת ההכנסה ועד תקרת ההכנסה החייבת בדמי ביטוח (5 פעמים הסכום הבסיסי לצורכי גבייה).

מקבלי גמלאות ומי שאינם עובדים זכאים ברוב המקרים לשיעורים מיוחדים בהתאם להכנסתם (לוח 5).

### לוח 5: גובה דמי ביטוח הבריאות לפי סוג הגמלה, 2024

| סוג הגמלה                 | דמי ביטוח הבריאות בחודש                                                                                                                |
|---------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>גמלאות מחליפות שכר</b> | בשיעורים הזהים לעובדים:<br>3.1% מהגמלה עד 60% מהשכר הממוצע<br>5% מיתרת הגמלה שמעל 60% מהשכר הממוצע ועד התקרה<br>(5 פעמים הסכום הבסיסי) |
| <b>זקנה ושאיירים</b>      | עם השלמת הכנסה<br>ללא השלמת הכנסה: ליחיד<br>לזוג                                                                                       |
| <b>גמלאות אחרות</b>       | הבטחת הכנסה / מזונות / נכות כללית / נכות ותלויים מעבודה / שאירים בגיל העבודה                                                           |
|                           | 116 ש"ח                                                                                                                                |
|                           | 223 ש"ח                                                                                                                                |
|                           | 321 ש"ח                                                                                                                                |
|                           | 116 ש"ח                                                                                                                                |

מינואר 2006 סכומי הגמלאות מתעדכנים על-פי שיעור עליית מדד המחירים בשנה הקודמת (מדד חודש נובמבר האחרון לעומת נובמבר שלפניו), ולכן גם סכומי המינימום לתשלום דמי הביטוח מתעדכנים בשיעור זה. מי שאינו שכיר או עצמאי ואינו מקבל קצבה (חוץ מקצבאות המוגדרות בחוק, כגון קצבת אזרח ותיק) משלם דמי ביטוח מינימליים (116 ש"ח ב-2024). פטורים מתשלום עקרות בית (לרבות עקרות בית המקבלות קצבה), עולים חדשים בששת החודשים הראשונים לעלייתם, עובדים בני פחות מ-18, תלמידים בני פחות מ-21 שאינם עובדים ושלאחר מכן מתגייסים לצבא (פטורים מתשלום למשך 12 חודשים), ועצירים ואסירים שנידונו ל-12 חודשי מאסר לפחות ומקבלים שירותי בריאות משירות בתי הסוהר.

התקבולים

עד תחילת 1997 גבה המוסד לביטוח לאומי עבור מערכת הבריאות את המס המקביל ואת דמי ביטוח הבריאות. ב-1997 בוטלה גביית המס המקביל, וסל שירותי הבריאות מתוך תקציב המדינה הוגדל בהתאמה. ב-2024 גבה המוסד דמי ביטוח בריאות בסך כ-33.6 מיליארד ש"ח – עלייה ריאלית של 3.1% לעומת 2023.

8.7% מהגבייה בבריאות בשנת 2024 היו ממקבלי גמלאות לעומת כ-8.6% ב-2023. במהלך שנות הקורונה 2020-2022, 9.7% בממוצע מהגבייה היו ממקבלי גמלאות אך בשנת 2019 (שנה לפני פרוץ המגפה) שיעור דמי ביטוח הבריאות שנגבו ממקבלי גמלאות היה כ-8.6% – כמו בשנת 2023 ובדומה ל-2024.

לוח 6: דמי ביטוח בריאות שנגבו לפי סוג המבוטח (מיליוני ש"ח), 2020-2024

| השנה | סך הכל | שכירים | לא-שכירים | מקבלי גמלאות | גבייה מגמלאות (%) | הגידול השנתי (%) |        |
|------|--------|--------|-----------|--------------|-------------------|------------------|--------|
|      |        |        |           |              |                   | הנומינלי         | הריאלי |
| 2020 | 25,274 | 20,015 | 2,521     | 2,738        | 10.8              | -0.7             | -0.1   |
| 2021 | 27,302 | 21,686 | 2,904     | 2,712        | 9.9               | 8.0              | 6.4    |
| 2022 | 29,791 | 24,179 | 3,169     | 2,443        | 8.2               | 9.1              | 4.5    |
| 2023 | 31,613 | 25,561 | 3,332     | 2,719        | 8.6               | 6.1              | 1.8    |
| 2024 | 33,604 | 26,881 | 3,787     | 2,936        | 8.7               | 6.3              | 3.1    |

לוח 7: דמי ביטוח הבריאות מגמלאות לפי סוג הגמלה (מיליוני ש"ח, מחירי 2024), 2023 ו-2024

| סוג הגמלה         | 2023    | 2024    | הגידול השנתי הריאלי (%) |
|-------------------|---------|---------|-------------------------|
| סך הכל            | 2,802.8 | 2,936.4 | 4.8                     |
| אזרח ותיק ושאימים | 2,057.6 | 2,121.7 | 3.1                     |
| נכות מעבודה       | 62.8    | 67.9    | 8.1                     |
| נכות              | 234.1   | 261.9   | 11.9                    |
| הבטחת הכנסה       | 45.2    | 44.3    | -2.1                    |
| שירות מילואים     | 1.9     | 13.5    | 596.1                   |
| דמי לידה          | 236.0   | 242.2   | 2.6                     |
| אבטלה             | 126.9   | 145.3   | 14.5                    |
| דמי פגיעה         | 27.4    | 27.2    | -0.7                    |
| מזונות            | 4.0     | 4.2     | 7.2                     |
| פשיטות רגל        | 5.7     | 3.8     | -32.5                   |
| אחר והחזרים       | 1.2     | 4.4     | 277.0                   |

בשנת 2024 נוכו מהגמלאות דמי ביטוח בריאות בסכום של כ-2,936 מיליון ש"ח – עלייה ריאלית של כ-5% לעומת 2023 (לוח 7). כ-72% מהסכום נוכו ממקבלי קצבאות אזרח ותיק ושאיירים, בהם מקבלי הקצבה עם השלמת הכנסה, וכ-9% ממקבלי קצבאות נכות. בדומה לשנת 2023, גם בשנת 2024 כ-5% נוכו מדמי אבטלה. עליות נוספות בגבייה מהגמלאות שאפשר לייחס למלחמה ניכרות בגבייה מתגמולי מילואים (עלייה ריאלית של 596%) ועוד<sup>6</sup>.

יודגש שהניכוי במקור מהגמלאות נעשה רק אם למקבל הקצבה אין הכנסה מעבודה או שיש לו הכנסה אחרת הפטורה מתשלום דמי ביטוח. עקרות בית (נשים נשואות העובדות רק במשק ביתן) פטורות מתשלום, גם אם הן מקבלות מהמוסד לביטוח לאומי גמלה בזכות עצמן, ובלבד שזו אינה מחליפה שכר.

### חלוקת הכספים בין קופות החולים

חוק ביטוח בריאות ממלכתי קובע, שהמוסד לביטוח לאומי מעביר ישירות לקופות החולים את הכספים למימון סל הבריאות. עקרון חלוקת הכספים מתבסס על **נוסחת הקפיטציה**, המתחשבת בעיקר במספר המבוטחים בכל אחת מהקופות תוך שקלול גילו של המבוטח, מינו והמרחק של מקום מגוריו ממרכז אוכלוסייה<sup>7</sup>.

נוסחת הקפיטציה מפצה את קופות החולים שנאלצות להתמודד עם הוצאות בריאות גבוהות יותר עקב שיעור גבוה יותר של מבוטחים מבוגרים ומעודדת באמצעות תקצוב גבוה יותר הגשת שירותי בריאות למבוטחים הגרים ביישובים מרוחקים (לוח 8). כך למשל כ-62% מהמבוטחים הקשישים מאוד (בני 85 ויותר) ו-66.7% מתושבי הפריפריה מבוטחים בקופת חולים כללית. בסוף שנת 2024 כ-51% מכלל המבוטחים היו מבוטחים בכללית אך חלקה של הקופה בכספי ביטוח הבריאות היה כ-52%. על-פי שיטה זו הסכומים המועברים לקופות החולים מכבי ומאוחדת נמוכים יותר משום שהעמיתים בהן צעירים יותר. בשנים 2005-2024 ירד חלקה של קופת חולים כללית בחלוקת כספי ביטוח הבריאות מכ-59% לכ-52%.

מאוגוסט 2006 שיעורי הקפיטציה מחושבים מדי חודש בחודשו במקום פעם בשלושה חודשים. חישוב כזה מאפשר לצמצם את הפער בין מספר המבוטחים בתחילת כל רבעון לבין מספר המבוטחים בפועל בכל אחד משלושת חודשי הרבעון.

6 וכן גמלאות מקבוצת "אחר והחזרים" (277%), שבה נכללים תגמולים למי שהוכרו כנפגעי פעולות איבה.

7 המשתנים מין ומקום מגורים נוספו לנוסחה בנובמבר 2010; העדכון האחרון של כל משתנה היה ב-2017. להסבר על הנוסחה ראו: [https://www.btl.gov.il/Mediniyut/Situation/haveruth1/202.aspx420201/Pages/capitatie\\_4](https://www.btl.gov.il/Mediniyut/Situation/haveruth1/202.aspx420201/Pages/capitatie_4)

לוח 8: מספר המבוטחים ומפתח החלוקה של כספי ביטוח הבריאות לפי קופת החולים (אחוזים). ינואר 2005 עד ינואר 2024

| קופת החולים            |        |        |        | סך הכל | השנה   |
|------------------------|--------|--------|--------|--------|--------|
| מכבי                   | מאוחדת | לאומית | כללית  |        |        |
| התפלגות סך כל המבוטחים |        |        |        |        |        |
| 24.0                   | 11.7   | 9.8    | 54.4   | 100.0  | 1/2005 |
| 24.8                   | 13.5   | 9.2    | 52.4   | 100.0  | 1/2010 |
| 25.0                   | 13.7   | 8.9    | 52.4   | 100.0  | 1/2015 |
| 25.6                   | 13.9   | 8.3    | 52.3   | 100.0  | 1/2018 |
| 25.9                   | 13.9   | 8.2    | 52.0   | 100.0  | 1/2019 |
| 26.4                   | 13.8   | 8.0    | 51.8   | 100.0  | 1/2020 |
| 26.7                   | 13.8   | 7.8    | 51.7   | 100.0  | 1/2021 |
| 27.0                   | 13.8   | 7.7    | 51.6   | 100.0  | 1/2022 |
| 27.3                   | 13.8   | 7.6    | 51.2   | 100.0  | 1/2023 |
| 27.5                   | 13.9   | 7.6    | 51.0   | 100.0  | 1/2024 |
| המפתח לחלוקת הכספים    |        |        |        |        |        |
| 21.839                 | 10.085 | 9.105  | 58.970 | 100.0  | 1/2005 |
| 22.924                 | 11.647 | 8.607  | 56.822 | 100.0  | 1/2010 |
| 24.010                 | 11.926 | 8.398  | 55.666 | 100.0  | 1/2015 |
| 25.165                 | 12.222 | 7.938  | 54.675 | 100.0  | 1/2018 |
| 25.581                 | 12.269 | 7.896  | 54.254 | 100.0  | 1/2019 |
| 26.095                 | 12.259 | 7.740  | 53.906 | 100.0  | 1/2020 |
| 26.511                 | 12.294 | 7.593  | 53.602 | 100.0  | 1/2021 |
| 26.966                 | 12.330 | 7.466  | 53.239 | 100.0  | 1/2022 |
| 27.469                 | 12.430 | 7.390  | 52.711 | 100.0  | 1/2023 |
| 27.776                 | 12.513 | 7.370  | 52.341 | 100.0  | 1/2024 |

סל שירותי הבריאות

לפי חוק ביטוח הבריאות הממלכתי שירותי הבריאות ממומנים מכמה מקורות :

- דמי ביטוח הבריאות, הנגבים בידי המוסד לביטוח לאומי.
- סכומים שמועברים למוסד לביטוח לאומי מהקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (קרנית) (מ-2010).
- התקבולים הישירים לקופות החולים בעבור שירותים בתשלום (כגון תרופות וביקור אצל רופא).
- סכומים נוספים מתקציב המדינה, המשלימים את ההוצאות השונות על בריאות עד כיסוי עלותו של סל שירותי הבריאות.

על פי אומדן ל-2024, עלות סל הבריאות שבאחריות קופות החולים גדלה בכ-4.595 מיליארד ש"ח והגיעה לכ-75.474 מיליארד ש"ח (לוח 9) – עלייה ריאלית של כ-3% לעומת 2023. במהלך 2023 החלה עלייה בחלקה של המדינה במימון הסל ל-48.9%, בעוד שחלקם של התקבולים מדמי ביטוח הבריאות ירד ל-44.6%. ב-2024 נרשמה עלייה בחלקה של המדינה ל-49%, והחלק של הגבייה מהציבור ירד בשיעור מקביל, ל-44.5% (לוח 9).

לוח 9: עלות סל שירותי הבריאות שבאחריות קופות החולים  
לפי מקור המימון, 2024–2020

| מקור המימון        | 2020   | 2021   | 2022   | 2023   | 2024   |
|--------------------|--------|--------|--------|--------|--------|
| העלות במיליוני ש"ח | 56,729 | 58,654 | 61,667 | 70,879 | 75,474 |
| אחוזים             |        |        |        |        |        |
| סך הכל             | 100.0  | 100.0  | 100.0  | 100.0  | 100.0  |
| דמי ביטוח הבריאות* | 44.6   | 46.5   | 48.3   | 44.6   | 44.5   |
| תקציב המדינה       | 49.0   | 47.0   | 45.2   | 48.9   | 49.0   |
| הכנסות עצמאיות**   | 6.45   | 6.45   | 6.45   | 6.45   | 6.45   |

\* לרבות סכומים שהקרה לפיצוי נפגעי תאונות דרכים מעבירה למוסד (משנת 2010). ב-2024 הועבר סכום של כ-904 מיליון ש"ח.

\*\* בחוק התוכנית לסיוע כלכלי ל-2008 נקבע כי התקבולים של קופות החולים מהשתתפות עצמית של מבטוחיהן יהיו בשיעור של 6.45% מעלות הסל (במקום 5.4% עד 2007).

לוח 10: עלות סל הבריאות לנפש לפי קבוצת הגיל  
(ש"ח לשנה, מחירי 2024), 2023 ו-2024

| קבוצת הגיל          | 2023   | *2024  |
|---------------------|--------|--------|
| סך הכל לנפש מתוקננת | 6,439  | 6,532  |
| עד שנה              | 10,544 | 10,695 |
| 1–4                 | 5,504  | 5,584  |
| 5–14                | 2,648  | 2,687  |
| 15–24               | 2,650  | 2,688  |
| 25–34               | 3,810  | 3,864  |
| 35–44               | 4,461  | 4,525  |
| 45–54               | 6,905  | 7,005  |
| 55–64               | 11,205 | 11,368 |
| 65–74               | 18,270 | 18,536 |
| 75–84               | 23,645 | 23,989 |
| 85 ויותר            | 24,072 | 24,424 |

\* אומדן.

עלות סל הבריאות המתוקנת לנפש מאפשרת לבחון את השפעת גיל המבוטח על הוצאות קופות החולים (לוח 10). עלות הסל לנפש מחושבת לפי נוסחת הקפיטציה, המביאה בחשבון גיל, מין ומקום מגורים (פריפריה לעומת מרכז) ואינה כוללת סכומים שאינם מתחלקים לפיה, כגון הוצאות בגין מחלות קשות, הוצאות מינהל או הקצבה למועצת הבריאות ולמגן-דוד-אדום. עלות הסל המשוקללת לנפש היתה ב-2024 כ-6,532 ש"ח לעומת 6,439 ש"ח ב-2023 (במחירי 2024) – עלייה ריאלית של כ-1.4%. עלות הסל משקפת את ההוצאות היחסיות בין קבוצות הגיל: חוץ מילדים עד גיל 4, עלות הסל לנפש הולכת וגדלה ככל שהגיל עולה, ועלותן של קבוצות הגיל הצעירות נמוכה בדרך כלל בהשוואה לקבוצות הגיל המבוגרות יותר. כך למשל ב-2024 היתה עלות הסל לאוכלוסייה המבוגרת מאוד (בני 85 ויותר) גבוהה פי 3.7 מהעלות הממוצעת לכלל מבוטחי קופות החולים ופי 9.1 מהעלות לבני 15-24.

## אוכלוסיות המוגדרות כשכירים

הנתונים שהוצגו בפרק זה על מספר השכירים נוגעים לאלה שמעסיקיהם דיווחו עליהם באמצעות טופס 102. עם אוכלוסיית השכירים, לפי הגדרתה במוסד לביטוח לאומי, נמנות גם הקבוצות המיוחדות האלה:

- **חברי וחברות קיבוצים ומושבים שיתופיים:** מוגדרים בחוק כעובדים שכירים של האגודה השיתופית (כמעסיק), שעליה מוטלת החובה והאחריות לרישומם כעובדים שכירים ולתשלום דמי הביטוח עבורם. הם מבוטחים בכל ענפי הביטוח הלאומי, חוץ מענף אבטלה. בשנת 2017 הוגדר בחוק מעמד של "קיבוץ מתחדש", שחבריו הוגדרו כשכירים (לא כאוכלוסיית שכירים מיוחדת). ביולי 2017 שינו כ-250 קיבוצים את הגדרתם למתחדשים. ב-2024 דיווחו 51 קיבוצים מסורתיים על כ-10,854 חברים בממוצע לחודש (בני 18 ויותר), שעבורם שולמו דמי ביטוח בסך כ-59 מיליון ש"ח.
- **עובדות במשק בית:** מעמדן של עובדות משק בית וזכויותיהן זהה לאלה של יתר השכירים, אך דמי הביטוח המשולמים בעבורן נקבעו בשיעורים שונים. בסוף 2024 דווח על כ-158,900 מעסיקים פעילים שהעסיקו עובדות במשק בית, ומהן נגבו דמי ביטוח בסכום של כ-91 מיליון ש"ח בשנה.
- **עובדים מהרשות הפלסטינית:** עובדים מהשטחים ומהרשות הפלסטינית המועסקים אצל עובדים ישראלים חייבים בתשלום דמי ביטוח לשלושה ענפים: נפגעי עבודה, אמהות ופשיטות רגל. דמי הביטוח בעבורם נגבים בידי מדור התשלומים של שירות התעסוקה. בשל מלחמת חרבות ברזל צומצם משמעותית היקף פעילותם בארץ ודווח בשנת 2024 על כ-6,394 עובדים בממוצע לחודש ששולמו עבורם דמי ביטוח בסכום של כ-6.2 מיליון ש"ח, עם שכר ממוצע לחודש בגובה 7,716 ש"ח. נתונים אלו מציגים ירידה של 92% בשנת 2024 בממוצע מספר העובדים מהרשות הפלסטינית אשר מספרם היה בשנת 2023 78,831. כמו כן, חלה עלייה של כ-63% בשכר הממוצע.

- **עובדים זרים:** עובדים שאינם תושבי ישראל המועסקים בידי מעסיקים ישראלים מבוטחים, בדומה לעובדי הרשות הפלסטינית, בענפים אמהות, נפגעי עבודה ופשיטות רגל, ושיעורי דמי הביטוח החלים עליהם מעוגנים בתקנה מיוחדת. ב-2024 הועסקו בישראל כ-193,317 עובדים זרים בממוצע בחודש, בשכר חודשי ממוצע של כ-7,387 ש"ח. דמי הביטוח שהם חויבו בהם הגיעו בשנה זו לכ-204 מיליון ש"ח.
- **עובדים ועובדות שפרשו לגמלאות לפני גיל הפרישה:** עובדים אלה חייבים בתשלום דמי ביטוח לאומי ובריאות בגין הפנסיה המוקדמת. ב-2024 שילמו דמי ביטוח כ-66,534 גמלאים בממוצע לחודש, והסכום שנגבה בעבורם היה כ-478.7 מיליון ש"ח לשנה.
- **מבוטחים ומבוטחות השוהים בהכשרה מקצועית:** מי ששוהים בהכשרה מקצועית במסגרת משרד העבודה (עובדים ולא-עובדים) או במקומות שאושרו לשם כך בתקנות הביטוח הלאומי, מבוטחים בענפים נפגעי עבודה ואמהות בלבד. דמי הביטוח הלאומי בעבורם מוטלים עליהם ועל המעסיק. ברוב המקרים המעסיק הוא משרד הכלכלה אלא אם כן המבוטח נשלח ללימודים מטעם מעסיקו. ב-2024 שהו בהכשרה מקצועית (ושילמו דמי ביטוח) כ-43,377 מבוטחים בממוצע לחודש. שולמו בעבורם דמי ביטוח בסך כ-14 מיליון ש"ח לשנה, משום שהמעסיקים גובים מעובדים אלה רק את חלקם כעובדים, ואילו את חלקם כלא עובדים המבוטחים משלמים למוסד לביטוח לאומי בעצמם.